

Rudi Laermans

Bevreemdend beleid...

HET KUNSTENDECREET, GEÏNTERPRETEERD DOOR ANCIAUX EN DE RUYCK

De eerste ronde

De eerste ronde van het nieuwe Kunsten-decreet zit erop. Najaar 2004 werden de dossiers voor twee- of vierjarige ondersteuning ingediend, voorjaar 2005 leverden beoordelingscommissies en cultuuradministratie hun adviezen af, en op vrijdag 24 juni j.l. maakte cultuurminister Bert Anciaux de definitieve beslissingen bekend. In Nederland zorgt elke cultuurplanronde om de vier jaar voor een nieuwe aflevering in de discussie of overheidssubsidies voor de kunsten nu wel of niet kunnen, en vooral over de wijze waarop een overheid best tussenkomt. Dat debatteffect is in spraakmakend Vlaanderen zowat volledig uitgebleven. Het was al opvallend stil ten tijde van de aanmaak van het Kunstendecreet, maar de discursieve temperatuur ging in cultureel Vlaanderen serieus beneden nul vanaf november 2004. Angst regeerde, vele organisaties vreesden uit de boot te zullen vallen omwille van de als funest ingeschatte combinatie van schaarse middelen en veel aanvragen. De stilte was en blijft overigens symptomatisch voor een meer fundamenteel democratisch deficit binnen de Vlaamse kunstensector. Geen democratisch beleid zonder debat en confrontatie, maar in Vlaanderen wordt cultuurbeleid gemaakt zonder veel verbale oprispingen of weerwerk van de kant van de direct betrokkenen (het NICC uitgezonderd, maar dat is dan ook een belangenorganisatie)¹. Individuele veldbewoners zijn manifest afwezig in het op zich al lauwe publieke debat over kunst & beleid. Nochtans zijn ze de belangrijkste stakeholders van het cultuurbeleid en kunnen ze op de opiniepagina's van de betere kranten gemakkelijk hun mening kwijt. Maar laat ik bij de leest blijven: welke spreekwoordelijke lessen kunnen er uit deze eerste ronde worden getrokken?

Het Kunstendecreet, dat is van meet af aan opgemerkt, draagt een sterk bestuurstechnisch stempel. Het bakent organisatiecategorien af –met uitzondering van de werkplaatscategorie stammen die trouwens uit eerdere regelingen–, en het zet de globale krijtlijnen uit voor een geordende afhandeling van de ingediende dossiers. Tegen dat legalisme en instrumentalisme valt niet meteen iets in te brengen wanneer, zoals bij onze noorderburen, iedere nieuwe toepassingsronde zou worden ingeleid door een kunstnota die duidelijke marsorders uitstippelt. De minister legt dan na wijs beraad en liefst mét een minimum aan empirische veldkennis de algemene doelstellingen en prioriteiten voor de aankomende ronde vast, zodat zowel aanvragers als beoordelaars weten waar ze aan toe zijn. Het Kunstendecreet voorziet zo'n begeleidende nota niet, en ze is er ook zonder deze bepaling niet gekomen. Daarbij speelde wel de verzachtende omstandigheid dat de nieuwe Vlaamse regering, en dus ook de nieuwe cultuurminister, pas goed en wel in het zadel zaten tegen de tijd dat de dossiers moesten worden geschreven.

De afwezigheid van een kunstnota is winst en verlies, maar de boekhouding valt heel anders uit voor de diverse betrokken partijen. De cultuurminister (en zijn kabinet) boekt winst, want hij behoudt tot aan het einde van de rit een grote manoeuvreerruimte. In de eindfase kan hij soepel inspelen op het geheel aan ingediende dossiers, de gegeven adviezen, de onontkoombare noodzaak van zekere politieke en regionale evenwichten... Hij heeft een soortement blanco cheque, hij kan *achteraf* beleid maken 'op maat' en dat ook nog zonder veel moeite legitimeren. Kortom, door zich niet vooraf vast te leggen, blijft de bal in

het kamp van minister en kabinet liggen. De adviseurs en vooral een aantal aanvragers betalen de tol voor dat méér aan ministeriële macht. De dossierschrijvers kennen immers niet de prioriteiten, doelstellingen of criteria waaraan hun aanvragen zullen worden afgetoetst, en kunnen er dan ook helemaal niet op anticiperen. Dat is niet alleen unfair, het is ook gewoonweg een voorbeeld van slechte beleidsvoering. De kans op bijvoorbeeld onderbouwde en positief gemotiveerde samenwerkingsverbanden –te onderscheiden van gedwongen huwelijken à la Beursschouwburg en Bronks– is veel groter indien die doelstelling ook vooraf wordt gemeld. Of algemener: wie uitnodigt om méé beleid te maken, is een betere bestuurder dan wie afwacht en vervolgens goede of slechte punten uitdeelt op basis van nooit gecommuniceerde spelregels. Misschien verklaart de afwezigheid van een begeleidende kunstnota ook deels het zwijgen van daarnet? (maar waarom heeft niemand, ook bijvoorbeeld niet de Vlaamse Directies voor Podiumkunsten, om meer duidelijkheid over de finale beoordelingscriteria gevraagd?).

Een voorlopig bewind?

Het gebrek aan een specifiek kunstplan werd niet meteen opgevangen door de algemene cultuurnota voor deze legislatuur. Anders dan de uitvoerige en soms prettig bevlogen beleidsnota waarmee Anciaux begin 2000 een eerste keer als cultuurminister aantrad, is de huidige een eerder voorspelbaar administratief werkstuk. Wie voor een gesubsidieerd plaatsje binnen het Kunstendecreet solliciteerde, kon er bijvoorbeeld wel uit opmaken dat een liefst hoge artistieke kwaliteit best voor een zo breed mogelijk publiek wordt